

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrty četrtlet v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

10. šte. v.

V Ljubljani, dne 3. aprila 1914.

V. leto.

Rudarji, pripravite se na dostojno proslavo prvega maja.

Spoznanje prihaja.

Z ozirom na delovno razmerje, ki vlada v rudništvu in pa z ozirom na diametralno si nasprotujoče interese rudniških podjetnikov na eni in pa v rudništvu uposlenih delavcev na drugi strani, smo rudarje že večkrat opozarjali, naj se na razne inštitucije, kakor na primer inštitucije rudarske zadrage nikar ne zanašajo. V teh naših svarilih smo povdarjali, da so rudarske zadrage zlasti one famozne II. skupine sredstvo, ki naj bi rudarje zazibavalo v brezskrbni spanec, češ za varstvo svojih interesov je potom II. skupine rudarske zadrage itak poskrbljeno! Vpliv II. skupin na delovno razmerje v rudniških obratih je popolnoma ničeven. Druga skupina lahko sklepa karkoli hoče, to prvo skupino nič ne briga. Prva skupina, v kateri so združeni podjetniki ima v rokah vso moč in na sklepe druge skupine ni prav nič vezana.

Nič boljše ni pri bratovskih skladnicah. V predstojništvih, oziroma odborih imajo delavci sicer lahko večino in tudi na podlagi te svoje večine sklepajo karkoli hočejo: edini predsednik ima pravico vse sklepe večine, ako mu ne ugajajo enostavno razveljaviti. Jasno je torej, da so vsa določila pravil rudarske zadrage II. skupine in pa bratovske skladnice, kar se tiče pravic rudarjev, oziroma njihovih delegatov in mož, najnavadnejša demagogija.

Povedali smo tudi že, da vse te rudarske inštitucije z vsemi dozdevnimi pravicami rudarjev, niso drugače kakor slepilo, s katerim se na preračunan način od strani rudniških podjetnikov s pomočjo uradnih organov rudarje na prikrit način odvrta od njihove edine prave zaščitnice — razredne, strokovne organizacije, katere se rudniški podjetniki boje kakor hudič križa.

Veselo znamenje je, da prihajajo sedaj rudarji oziroma njihovi izvoljeni možje polagoma sami do prepričanja, da je vse skupaj le humbuk, ki se jih je slišalo iz ust delegatov na zadnji konferenci II. skupine celjske rudarske zadrage v Trbovljah so v tem oziru zelo značilni. Kakor obtožba demagoštva, ki tiči v zahrbtnem sistemu rudarskih zadrug so zvenele besede posameznih delegatov, ko so dejali, da navzlic štirinajstletnemu obstoju rudarskih zadrug nimajo rudarji zaznamovati prav nobenega uspeha. Nasprotno, posledica sistema rudarskih zadrug je ta, da podjetniki oziroma uprave rudniških podjetij može, ki jih rudniško delavstvo mora voliti na vse pretege preganjajo in šikanirajo. Za vsako malenkost se gospodje skopljajo na delegate in gorje tistemu, ki ne pazi na vsako besedo, takoj si nakoplje nemilost gospodov na vrat, posledica gosposke nevolje pa postane za posamezne delegate

naravnost usodepolna, kajti maščevanje gospode ne pozna nobenih meja.

Postavodajalci, ki so skovali zakon glede rudarskih zadrug bi na vsak način zaslužili, da se jih shrani v špiritu in ohrani kot raritete poznejšim rodovom kot znak predpotopne nemnosti. Če upoštevamo, da rudarske zadrage nalagajo izvoljenim delavskim delegatom gotove dolžnosti in da te rudarske zadrage obenem tudi rudniškim podjetnikom dajejo pravico, te delegate za to, ker naložene jim dolžnosti izvršujejo kaznovati, potem je očitni in naravnost neprekosljivi nesmisel teh rudarskih zadrug več kot jasen.

Celi sistem rudarskih zadrug je kakor kavčuk, katerega podjetniki po svoje lahko bodisi stiskajo ali pa raztezajo, kakor se jim pač zdi. A tudi v nekem drugem oziru še, je ta sistem rudarjem škodljiv. Rudniški podjetniki se predobro zavedajo tega, da so rudarske zadrage inštitucija, ki ne koristi nikomur drugemu kakor njim samim. Ako kdo izmed izvoljenih delegatov, zanašaje se na svoje dozdevne pravice zagovarja interese svojih tovarišev, tedaj mu gospoda pokaže vrata pisarne in mu namigne s kolom, če ne bode tih, da ga vržejo na cesto. Kadar pa ni nekaj v redu, se »sveta« jeza gospodov zlije na glave delegatov, češ, vaša »dolžnost« je skrbeti za to in ono in ako delegate svoje dolžnosti res izvršujejo, tedaj pa jeza gospodov zopet treska po glavah delegatov kakor strele po strelovodu. Taktiko gospodov podjetnikov je seveda treba dobro razumeti, po njihovem mnenju naj bi delegate namreč skrbeli le za one stvari, ki so v prid podjetniku, nikakor pa ne za one, ki so v korist delavcem. Na ta način pa namen, smoter in pa pomen delegatov postavlja direktno na glavo.

Nobena sredstva gospodom podjetnikom za dosego njihovega cilja, da izkoristijo ves združni sistem izključno le zase niso preumazana. Vsaj smo na primer v Ljubnu doživeli, da je Alpska montanska družba delavske delegate kar naravnost skušala korumpirati. Nič več in nič manj ni zahtevala kakor to, da bi delavski delegate med svojimi tovariši igrali vlogo policijskih špiceljnov in pa da bi jih pri delu priganjali! Ne zagovorniki svojih in svojih tovarišev interesov, ampak biriči svojih tovarišev naj bi bili delegate je želja podjetnikov. Ali se to ne pravi očitna korupcija?

Naj navedemo še nek drug drastičen slučaj o pomenu in moči delavskih delegatov rudarskih zadrug ter delavskih odborikov pod jerobstvom rudniških podjetnikov.

Dne 8. decembra 1913 se je kakor znano v premogovniku »Adrija« v Britof-Vremu pripetila strašna nesreča, ki je uničila kakih 12 življenj tamkaj vposlenih rudarjev. V premo-

govnik je vdrla voda, v kateri so nesrečne žrtve utonile. Tamošnji rudarji so bili včlanjeni pri bratovski skladnici v Kočevju. Nesreča je, kar je pri sedanjosti sestavi samo ob sebi razumljivo, bratovsko skladnico, kateri so padle na vrat vse vdove in sirote občutno obremenila. Kaj čuda, da so se hoteli delavski odborniki bratovske skladnice v Kočevju, ki so deloma tudi delegate rudarske zadrage za okraj rudniškega urada v Ljubljani na licu mesta osebno prepričati, li ni morda družba »Adrija« oziroma njena uprava nesrečo sama zakrivila. Sum, ki je delavske odbornike navdajal, je bil tem bolj opravičen, ker je bilo slišati, da iz jame premogovnika ni bilo nobenega drugače predpisanega izhoda za silo! Razumljiva je bila želja delavskih odbornikov tudi že iz tega vzroka, ker se je šlo za interes bratovske skladnice same, kajti v slučaju krivde-družbe bi ona morala tudi prevzeti vsa bremena na mestu bratovske skladnice. Razumljiva je bila želja delavskih odbornikov bratovske skladnice tudi že zaradi tega, ker nenadno veliko breme, katerega je bratovska skladnica v Kočevju morala prevzeti, zna pri sorazmerno majhni skladnici povzročiti občutno nesoglasje med dohodki in pa izdatki. Posledica takega nesoglasja pa je po navadi povišanje prispevkov, katerih seveda v največji meri morajo plačevati delavci. Kdo bi torej tem odbornikom zameril, če so se na lastne oči o resničnosti krivde na nesreči hoteli prepričati. Da se to zgodi, so prosili, naj vsaj dva izmed njih pripuste in se povabijo na komisijski ogled. In dasi so bili delavski odborniki pripravljeni poskrbeti za tozadevna potrebna sredstva, je bila njihova zahteva enostavno odbita.

Tovariš Kraker iz Kočevja je tako postopanje napram delavskim odbornikom in pa koristim rudarjev na konferenci II. skupine rudarske zadrage za okoliš rudniškega urada ljubljanskega, ki se je vršila dne 25. t. m. v Ljubljani — in to bodi povedano — zelo močito grajal in od zastopnika rudniške oblasti zahteval tozadevnega pojasnila. Toda o joj! Odgovor, ki ga je tovariš Kraker dobil je bil podoben skeleči klofuti namenjeni bratovsko skladničnim delavskim odbornikom in pa vsem delegatom II. skupine rudarske zadrage. Gospod c. kr. rudniški komisar Draš je na kratko povedano, kategorično izjavil sledeče: »Vsa zadeva vam enostavno nič mar ne gre. Slučaj nesreče v Britof-Vremu so preiskale tri inštanice, katerim je treba brezpogojno zaupati. Nobena izmed vseh treh inštanec ni bila dolžna pripuščati kakega delavskega odbornika v ogledno komisijo in če bi ga prav pripustila, tedaj bi imela premogokopna družba »Adrija« pravico pokazati vam vrata!«

LISTEK.

J. C. P.:

Hudičevi mlin.

Visoko v gori v Svetokatarinski dolini leži za vasjo Vetrnje divji vodopad — Hudičevi mlin.

Med visokimi smrekami in borovci zija v skalovju razpoka, ki nima dna. V to razpoko drvi neprenehoma peneča voda mlečnobelega hudournika s tako silo, da se tresejo stene in da se borovci v prepadu vsled zračnega pritiska zibljejo noč in dan, kakor bi jih majal veter semintja. Večno strašno doneče bobnenje navdaja planine in gozdove in lahen oblak vođenega prahu leži liki svetlosiva koprena vedno nad brezdom. Globoko v dolini drve peneči valovi potem še čez posamezne pečine, katere so se zbog svoje velikosti dozdaj še uspešno zoperstavljale razdirajočemu uplivu hudournika. Gromenje velikega slapa, v zvezi s šumenjem manjših padcev, ki spominjajo na ropotanje mlina, je pripomoglo k temu, da so hribovci nazvali divno lepo brezdom hudičevi mlin. Tako grozno kakor to ime, so tudi pripovedi

in bajke, ki so nastale tekom časa o tem kraju. Tako vedo planšarji pripovedovati o gorskih vilah, katere je po kratki prepovedani ljubezenski sreči za brhkimi lovci zaklel planinski duh v hudičevi mlin, kjer jih padajoče peneče valove vedno iznova požira ter bliskoma drvi navzdol. Tam se razbijejo ob velikanske pečine, ne da bi našle pri tem zaželeno smrt. Pripovedovati vedo o velikih zakladih, ki jih čuvajo zmaji in pritlikovci ter o drznih divjih lovcih, ki so poskušali dvigniti to blesteče zlato, a se niso nikdar več vrnili iz prepada. Niti njih mrtvih trupel ni bilo najti doli v nižavi, kjer se izteka divji hudournik po planinskih tratih v dolinski potok.

Najbolj živo pa se je utisnila v spominu ljudstva pripoved o zvestem lovcu Boštjanu. To nesrečno sporočilo je še izza časa, ko tu še niso bili iztrebljeni planinski kozli in so imeli gozdarji večkrat z divjimi lovci krvave rabuke.

Divji časi so to bili takrat v lepem planinskem svetu in malo vetrinjsko pokopališče je sprejelo marsikatero tihega prebivalca — zdaj gozdarja, zdaj divjega lovca, — katerega je zahrbtna krogla zadela v gozdu ali na samotni planinski višavi ter mu prinesla nepričakovano smrt. Končno je prišlo tako daleč, da ni hotel prevzeti nihče izmed lovcev več v oskrbo tega nevarnega lovskega okraja. Zadnji izmed teh je bil lovec Boštjan, ki je na stra-

šen način končal v hudičevem mlinu. Boštjan je bil čvrst mladenič kakih trideset let, vitke postave in zvestih oči. Rade so ga imele vse dekleta v dolini. Pa tudi kmetje so ga cenili kot dobrega in poštenega človeka. Le divji lovci in marsikateri kmečki fant, posebno pa nekateri bajtarji, ki so bili itak na sumu, da so lovski tatovi, so ga sovražili iz dna srca. Pokazati pa mu tega niso mogli na drug način, kakor da so ga semtertje zbadali z »izstradanim kušarjem«, »lovskim hlapcem« ali »planinskim potepuhom«, ki »le Bogu dan krade«. Umevno je bilo, da so ga ti ljudje sovražili. Druga stvar pa je bila s Španovim Jančetom, kateri je tudi sovražil Boštjana iz posebnega vzroka. Janče je bil sin bajtarja na skrajnem pobočju hriba. Tudi on je bil čedne postave, dasi ne tako brhak kakor Boštjan, oba pa sta se kosala v ljubezni do Bajtove Majde. Majda je bila vedno tiho dekle. In če jo je tudi na potu v cerkev kdo nagovoril ali pa če se ji je na plesišču kmalu lovec, kmalu Španov Janče dobrihal, ni vendar po njenem obnašanju nihče mogel soditi, da ji je prvi ali drugi ali sploh kateri izmed fantov bolj všeč. Očividno pa je bilo, da je vsled te ljubezni naraščalo sovraštvo med lovcem Boštjanom in Jančetom vedno bolj in bolj in bati se je bilo, da izbruhne pri prvi priliki. Stvar pa se je končala tako strašno in žalostno, kakor je ni nihče pričakoval.

To je pač tako jasen odgovor, da bolj jasen biti ne more, obenem pa ta odgovor pravice delavskih odborov karakterizira tako, da ga tudi zadnji rudar, ki ni slučajno gluhi in slep mora razumeti.

Vsi navzoči delegati so pač čutili, da je tovariš Kraker zadel pravo, ko je na gori navedeno »pojasnilo« dejal: »Potemtakem sedaj vsaj vemo, da je naša dolžnost le plačevati, pravice za govoriti pa nimamo nobene!«

Gospod Draš je med drugim tudi še rekel, da varnostnega izhoda iz jame sicer ni bilo nobenega, da pa bi posledica zaliva v jami bila ista tudi če bi tak izhod bil. Menimo, da bi si g. Draš te besede bil gotovo prihranil, če bi bil pomislil, da rudniško oblast z njima naravnost obtožuje. Ako namreč upoštevamo, da se je pred leti tudi že enkrat pripetil v tem premogovniku sličen zaliv in da je premogovnik sploh bil skrajno zanemarjen, se ni mogoče odtegniti sodbi, da je tudi rudniška oblast poleg podjetnika sama na nesreči veliko kriva in sicer tembolj, ker ji je morala preteča nevarnost biti znana, a za varnost delavcev ni v zadostni meri preskrbel. Kakor povsod drugod, prihajajo tudi v rudništvu v prvi vrsti v vpoštev interesi rudniških podjetnikov, to dobro vemo, vemo pa tudi, da slavni rudniški uradi v pričo teh interesov hote ali ne hote »zamežikajo«. Nemci imajo za take odnose zelo prikladen pregovor — wascht du meinem Pelz so wasch ich dir deinen Pelz! In zato tudi za organe rudniških uradov v pre mnogih slučajih pomenja govorjenje srebro, molčanje pa zlato.

Nočemo ravno trditi, da bi rezultat preiskovalnih komisij moral biti za vsako ceno drugačen, kakršen je, če bi tudi delavci bili v teh komisijah zastopani; vseeno pa smelo rečemo, da glas starih, izkušenih rudarjev je v mnogem oziru bolj zanesljiv in verodostojen, kakor pa »mnenje« kakega uradnika, ki je svoje »skušnje« o rudništvu nabiral — v šolski klopi.

Pa kaj bi razmotrivali še nadalje! Gospoda se sklicuje na zakon in zakon delavcem pravice do zastopstva v takih komisijah ne daje. In takih določb zakona, katere govore v prid podjetnikov se podjetniki krčevito, do pičice natančno drže, kar se pa tiče določb, ki govore v prid rudarjem, ej, brate, to je nekaj drugega! Poskusi, oglasi se zanje in sklicuj se na »Genossenschaft«, pokažejo ti ne zakon ampak — vrata!

Odkritosrčno priznavamo, da nas spoznavanje, katero prihaja, kar je naravno v prvi vrsti pri delegatih, neizrečno veseli. Že zaradi tega nas to spoznavanje veseli, ker smo prepričani, da bo to spoznanje rudarsko delavstvo pivedlo in tudi mora privedi do prepričanja, da je slepomišje, katero tiči v naravi rudarskih zadrug in se od strani podjetnikov uganja na rovaš in na škodo edinole rudarjev samih. Zato mora neizogibno zavladati med rudarji prepričanje, da je edina njihova trdna zaslomba v močni strokovni organizaciji. Da, tovariši, za strokovno organizacijo, Unijo rudarjev avstrijskih delajmo, agitirajmo, neumorno ji pridobivajmo novih članov in sami pristopajmo. Prihranili si bomo na ta način marsikatero nepotrebno razočaranje. Spoznanje naj bo splošno, popolno in temeljito.

Gospodarski pregled.

Premogovna produkcija v Avstriji za mesec januar 1914.

Ministrstvo za javna dela objavlja pregled produkcije premoga v Avstriji za mesec januar

1914. Podatki so v primeri z mesecem januarjem leta 1913. sledeči:

Kamnit premog:

okrožja (reviri)	sirovi premog	briketi	koks
Ostrava-Karvin . . .	8,481.457	33.958	2,127.606
Rosice-Oslavany . . .	423.800	83.000	58.792
Kladno-Slany . . .	2,213.082	—	—
Plzen-Střibro . . .	1,148.656	33.653	—
Záclér-Svatonovice . . .	415.173	—	7.845
Galicija . . .	1,733.891	—	—
Ostale premogovnike . . .	232.674	—	—

Skupno v jan. 1914	14,648.733	170.611	2,194.243
Skupno v jan. 1913	14,417.591	153.569	2,066.945

Rjavi premog:

Mostec-Teplice-Komotava	15,869.317	2.574	—
Falknov-Loket-Karlovi vari	3,679.951	234.491	—
Wolfsegg-Thomasroth . . .	297.416	—	—
Ljubno . . .	790.325	—	—
Trbovlje-Zagorje . . .	973.690	—	—
Istra-Dalmacija . . .	76.867	—	—
Galicija-Bukovina . . .	36.654	—	—
Ostali premogovniki v čeških deželah . . .	282.781	—	—
Ostali premogovniki v planinskih deželah . . .	792.933	6.297	—

Skupno v jan. 1914	23,428.238	243.362	—
Skupno v jan. 1913	25,627.297	252.724	—

Meseca januarja t. l. je produkcija kamnitega premoga napram januarju 1913. poskočila za 17.040 in produkcija koksa za 127.300 metrskih stotov. Temu nasproti pa je v istem razdobju produkcija rjavega premoga napram lani za 2,199.050 (8:6 odstotkov) in produkcija briket iz rjavega premoga za 9362 metrskih stotov nazadovala.

Mastni dobički.

Med tem, ko je vsled splošne gospodarske kize v širokih krogih delovnega ljudstva zavlada kruta beda, so veliki denarni zavodi, ki jih imenujemo banke leta 1913. želi neprimerno visoke čiste dobičke, ki so pri nekaterih bankah dosegle naravnost ogromne visokosti. Naj navedemo nekaj slučajev in sicer je napravila čistega dobička:

Zemljišni kreditni zavod 15,552.176 K.
Češka eskomptna banka 1,355.325 K.
Banka avstrijskih dežel 14,413.322 K.
Dunajsko bančno društvo 13,794.181 K.
C. kr. češka prilivirana banka Union 7,031.345 K 64 v.

Češka industrijska banka 3,014.270 K 89 v.
Hranilnica in posojilnica v Kraljevem Gradcu 1,037.130 K 53 v.

Avstrijska kreditna banka 23,017.195 K.
Bančna in menična delniška družba Merkur 6,343.105 K.

Industrijska banka za Galicijo 771.555 K.
Nižje avstrijska eskomptna družba kron 10,914.368.

Ogrska eskomptna in menična banka 5,070.001 K.

Budimeštanska narodna banka 4,547.275 kron.

Ogrska splošna hranilnica 3,453.662 K.
Ogrska bančna in trgov. družba 7,584.357 K
Ljubljanska kreditna banka 557.103 K 88 v.
Hrvaška splošna kreditna banka 325.910 K.

Razume se, da so čisti dobički manjših denarnih zavodov primeroma tudi zelo visoki.

A tudi inozemske banke se ne morejo pritoževati. Diskontna družba v Berlinu na primer je nagrabila čistega dobička 25,726.730 mark.

Objavili smo številke o čistih dobičkih denarnih zavodov zaradi tega, da bo našim tovarišem dana prilika prepričati se o velikanski vlogi, ki jo v javnem gospodarskem življenju denarni zavodi igrajo in kako ti zavodi v industriji in splošnem gospodarstvu zadobivajo odločujoči vpliv.

svoji navadi izvrget mrtveca, kateri je zvezan na rokah in nogah in ki ni nihče drugi, kakor lovec Boštjan. Mlado in staro je hitelo na lice mesta k mlinu in našli so res mrtvo truplo Boštjanovo, viseče na jelševem grmu v vodi. Z razbito glavo in zlomljenimi rokami in nogami so potegnili nesrečnega fanta na obrežje. Roki sta mu bili z vrvjo tesno zvezani in tudi na levi nogi je visel konec vrvi, s katero so bile brčkone tudi zvezane noge. Klobuk in puško lovca so našli nad visokim vodopadom v grmičevju.

Ni bilo torej več dvoma, lovca Boštjana je pahnila zlobna morilčeva roka zavrtno iz višočine v strašni prepad hudičevega mlina. Ni padel oko v oko v poštenem boju z divjimi lovci, tudi ponesrečil se ni, ampak se je izvršil strašen podel umor, ki ga dozdej še ni bilo pomniti v tej dolini. Ker se je v takratnem času smatralo divje lovce še za nekatere junake, in ne za strahopetne in zahrbtnje morilce, si je ljudski glas iskal drugega morilca in ni dolgo trajalo, da se je najprej tiho, potem pa vedno glasneje imenovalo ime Španovega Jančeta. Tekmoval je z lovcom za Majdno ljubezen in večkrat je pravil, da se bo dogodila prej nesreča, kakor da bi prepustil Majdo drugemu. Kar je bilo pa najbolj obtežljivo zanj, je bilo to, da ga ni bilo onega usodepolnega večera doma, niti se ga ni videlo drugod. Janče je torej

Sicer pa poleg ostale industrije je tudi rudništvo takorekoč popolnoma odvisno od bank. Z drugimi besedami povedano — ves rudniški prometni oziroma obratovalni kapital se združuje in bo polagoma popolnoma združen v bankah.

Značilno pa je na celi stvari, da so si bančni mešetariji ravno v času, ko je vladala med širokimi sloji delovnega ljudstva najhujša beda s pomočjo visoke obrestne mere nagrabili naravnost grešnih profitov. Delavskim družinam sicer manjka kruha ampak kapitalistične pijavke bi lahko kar suh denar žrli in takemu razmerju pravijo klerikalci red po »božji volji«.

Starostno zavarovanje rudarjev na Francoskem.

(Konec.)

Navzlic navedenih pomanjkljivosti pomeni nov zakon o starostnem zavarovanju rudarjev na Francoskem znaten napredek. Socialisti pa, ki so s svojim sodelovanjem pomagali zakon udeležiti se na dogotovljeno zakonodajno delo z zadovoljstvom lahko ozirajo. V tem oziru je treba v prvi vrsti omeniti sodr. Alberta Thomas, ki je izgotovil mnogo težkega podrobnega dela za ta zakon in počasne meščanske poslance vedno priganjal. V končna posvetovanja pa je tudi sodr. Jaures posegel z vso energijo posegel vmes, ki je s svojim odločnim nastopom odločil vso stvar v prid rudarjem. Pobijal je zlasti demagogijo klerikalnega monarhista Ramelja, kateri je, da bi se svojim volilcem rudarjem prikupil, zahteval veliko ugodnejše določitve v zakonu, dasi je vedel, da v danih razmerah ne le da ni mogoče nobenih nadaljnjih koncesij doseči, pač pa da preti zakonu velika nevarnost, da ga meščanski njegovi tovariši sploh pokopljejo, če že ne za vselej pa vsaj za čas sedanjega zasedanja. Taktika klerikalcev na Francoskem je torej ravno ista kakor pri nas v Avstriji. Slepriji so povsod enaki.

Določbe zakona zlasti 11 dela so na videz sicer zelo komplicirani, toda pri obojestranski dobri volji je prilika dana tudi te težave premagati.

Gotovo se bo v doglednem času našla prilika za reformo ravnokar sprejetega zakona in takrat bo gotovo tudi za jasnost in določnost njegovih določb peskrbljeno. Prvi korak je napavljen drugi pa bo s pomočjo močne strokovne organizacije in pa s pomočjo močnega zastopstva socialistov v državnem zboru kmalu sledil.

Poročila iz tujine.

Ogrsko.

V premogovnih okrožjih Pilisvörösvar in Palistentivan vsi rudarji od 3. marca t. l. sem že stavkajo. Vzrok stavke so stvari, ki so na Ogrskem pri bečarskih oderuhih v navadi in pa na dnevnem redu. Suženjsko podjarmljeni so rudarji na Ogrskem povsod, k temu pa prihaja seveda tudi izrezavanje do mozga. Najslabše so delovne razmere pri Budimeštansko-videški premogokopni družbi. Lahko rečemo, da je usoda rudarjev te družbe najbolj žalostna v celi deželi; ona plačuje najnižje plače, obenem pa pri njej vposlene rudarje na naravnost podel način izkorišča.

Poleg tega je treba upoštevati, da vlada v ogrskem rudništvu še neprimerno dolg delovni čas, katerega plemenite priganjaške duše udarjem oslajajo z uprav nečloveškim ravnanjem. Zaradi najbolj ničnostne malenkosti trak-

Nekega popoldne je zapustil Boštjan lovsko kočjo ter krenil v visoko gorovje nad hudičevim mlinom, odkoder se pa ni več vrnil. V skrbah so čakali še prihodnjo noč na lovca, ker se pa le ni vrnil, slutili so, da se mu je pripetila kaka nesreča in po polnoči so se podali vaščani z bakljami, vrvimi itd. na pot, da ga poiščejo in mu še pravočasno pomorejo. Dobri ljudje so iskali in klicali po gozdu in skalovju do ledenikov, a po lovcu ni bilo nikjer sledu. Videli ga niso niti planšarji, niti ovčji pastirji niso vedeli povedati o njem.

Vedno bolj se je šepetalo v vasi o izgubljenem lovcu in posamezni glasovi so dolžili Španovega Jančeta hudodelstva. Nasprotno pa je trdila Boštjanova mati, ki je zelo žalovala za svojim edincem, da ni nihče drug kriv njegove smrti kakor divji lovci. To pa radi tega, ker so Boštjanu pred kratkim pribili na hišna vrata mrtvo sovo z listkom, na katerem so mu pretili, da se mu zgodi kakor sovi, ako se prikaže v teku treh tednov v planine. »Tako je bilo napisano na listku«, je jadikovala stara ženica v lovski koči. »Divje kozle so hoteli loviti in ker jim moj sin šele prav ni dal miru, so ga ustrelili ter ga zagrebli v suhi plaz«. V tem prepričanju se starka ni dala motiti.

Nekaj dni potem, ko je Boštjan izginil, je pritekel ves razburjen mlinar v vas ter pripovedoval ves zasopel, da je hudičev mlin proti

moral biti morilec. Da se mu ni moglo sedaj niti najmanjšega oporekati, ni prišlo v poštev. Ko pa je, prisiljeno po govoricah, tudi sodišče poseglo po Jančetu ter ga vklejenega pustilo odpeljati iz vasi, je bilo gotovo, da ni nihče drugi kakor Janče umoril lovca Boštjana.

Sodnijska preiskava se je nadaljevala in obtežljivo je bilo za Jančeta ravno to, da ni hotel povedati, kje je bil omejeni večer, ko se je zgodil umor. Jančeta so videli tisti večer korakati po dolini navzdol, ali nihče ni vedel, kam da je šel. Sam pa tudi ni mogel verjetno dokazati, da se je že zvečer, ali ponoči ali zgodaj v jutro vrnil.

Vobče se je torej smatralo, da je Španov Janče zalezoval Boštjana, ga hipno napadel in ker je bil močnejši, ga je premagal ter zvezanega vrgel v žrelo hudičevega mlina. Tega mnenja je bila v kratkem vsa dolina, dasiravno je govorilo marsikako dejstvo proti. Le ena oseba se je potegovala za Jančeto nedolžnost, in to je bila Bajtova Majda. Odkar so Jančeta odvedli v zapor, je dekle ležalo v vročici v postelji ter ni moglo javno zagovarjati Jančeta. Radi tega pa je imelo kmalu potem pogovor z materjo in dušnim pastirjem, po katerem se je duhovnik oblekel v črno praznično obleko ter šel na sodnijo, da pove tam v Majdinem imenu stroгим gospodom sodnikom, kje je bil nesrečni večer Španov Janče in da vsled

tirajo ogrski rudniški biriči svoje rudarje z naj-surovejšimi psovskami. Razen tega pri sramotno nizkih plačah občutne denarne globe kar de-žujejo.

V omenjenih revirjih pašuje neki strojni inženir po imenu Szabo. Tak človek, kakor bi bil ob pamet, v svoji zbesnelosti nalaga ubogim revežem toliko denarnih glob, da je groza. Svota denarja, ki jo je ta poživinjena furija rudarjem potom kazni naravnost ukradel, znaša za pretečeno leto le v enem revirju nič več in nič manj kakor 14.000 kron! Pač očiten bečarski rop.

Dolgo časa so ubogi rudarji to svojo žalostno usodo potrpežljivo prenašali. Dolgo so ti reveži svoje mizerno življenje prenašali in za smešno plačo garali kakor sužnji ter trpeli brutalnosti svojih predpostavljanih, a sedaj jim je postalo zadosti.

V pretečenih tednih se je namreč nazor rudarjev temeljito spremenil. Suženjski jarem jim je postal pretežek, kajti mera krivice, ki so jih v dolgih letih pretrpeli je postala polna, njihova potrpežljivost je dosegla konec.

Rudarji so instinktivno čutili, da je njihova edina rešitev v organizaciji, temu svojemu notranjemu nagonu so sledili, organizirali so se z namenom, da si svoje življenske pogoje zboljšajo ter da svoje človečansko dostojanstvo uveljavijo. Zbirali so se na sestankih, na konferencah in na katerih so se posvetovali o svojih klavernih odnošajih. Izkoriščana para je svojo žalostno usodo hotela omiliti v okviru zakona, toda mogočna premogokopna družba ni hotela probujo jamskih sužnjev trpeti; premogovni magnati so se bali za svoje dobičke in zato je bila njihova želja naj rudarji tudi nadalje v dosežanem suženjskem jarmu ostanejo in da se jim je satanska nakana posrečila, so obenem takoj tudi vse potrebno ukrenili.

Dne 1. marca so strojniku pri nekem jamskem obratu, ki je že skozi 15 let vžil svojo službo v popolno zadovoljnost, službo nenadoma odpovedali. Zakaj so to storili — in to je značilno — so kar odkritosrčno priznali, dejali so dotičnemu strojniku, da je »hujskač« in da ga kot takega ne morejo rabiti! Ista usoda je zadela tudi še nekega delavca pri sesalkah, ki je v svoji službi vrhutega svoječasno bil utrpel nezgodo. Neopravičena in popolnoma neutemeljena odpušitev obeh tovarišev je vse rudarsko delavstvo obeh premogovnih okrožij do skrajnosti razburila. Ogorčenje med rudarji je bilo v pondeljek že velikansko, pleglo pa se ni, kajti sramotno postopanje izkoriščevalcev je to razburjenost le še stopnjevalo. Delavci so se zbirali v gruclah in so o podlem dogodku živahno razpravljali.

V torek so se zbrali vsi delavci Vörörsvarskega okrožja pred pisarno inženirja, katerega so prosili naj oba njihova odpuščena tovariša zopet sprejme nazaj v delo. Toda inženir Szaba prosečih delavcev niti izgovoriti ni pustil, temveč je takoj jel kričati kakor obseden: »Stran se zgubite! Komur se delo ne dopade, ta lahko kar gre!«

Rudarji so seveda takoj uvideli, da je za takih okoliščin vsaka mirna poravnava konflikta nemogoča, zato niso šli več na delo, pač pa so iz svoje srede izvolili spravni odbor, kateri se je takoj odpeljal v Budimpešto, da tamkaj vnovič predloži prošnjo rudarjev in sicer ravnatelju Engelju. Toda generalni ravnatelj Engel, kateremu bi nemara boljše pristojalo ime Parkelj, je deputaciji rudarjev izjavil, da je sicer pripravljen pogajati se, vendar pa zahteva, da se rudarji popreje podajo zopet na delo. Obenem pa je deputaciji tudi pretil, češ,

tega ni mogel biti ob istem času par ur dlje pri hudičevem mlinu. Nato so Jančeta poiskali v zaporu ter ga še enkrat izpraševali. A na vsa sodnikova vprašanja je venomer zatrjeval, da je nedolžen in da ne more povedati, kje je bil. Ko pa je duhovnik ponovil izpoved Majde, se je fant zjokal ter pripoznal, da je bil pri njej. A če ona tega sama ne bi priznala, ne bi bil nikdar povedal, da jo je obiskal.

Posledica tega je bila, da se je odpravil sodnik s svojim pisarjem sam v oddaljeno gorsko dolino in da je sestavil zapisnik o Majdini izpovedi. Po tej izpovedi so potem Jančeta takoj oprostili.

Ko se je fant vrnil domov, je ravnokar pel v vasi mrtvaški zvonec in kajzarica ga je peljala v čumnato Majde, kjer je le ta ležala mrtva in blede med gorečimi svečami na mrtvaškem odru.

Tako se je žalostno končal ta dogodek, ne da bi se našel sled o pravem morilcu. Šele mnogo let kasneje je ponesrečil daleč doli v dolini nek star drvar, ki je pred svojo smrtjo obstal, da je v družbi z nekim divjim lovcom umoril lovca Boštjana pri hudičevem mlinu. Boštjan ga je presenetil, ko je ravno z ustreljeno kozo na hrbtu hotel v dolino. Njegov tovariš pa da je lovca razorožil in prisiliti sta ga hotela k prisegi, da jih ne bo naznanil. Ko jim je pa lovec povedal, da je že svojemu gospodarju pri-

da je on intimni prijatelj ministrskega predsednika Štefana Tisze, ki ima itak že zakonski načrt prpravljen, po katerem bo, kadar bo sprejet itak vsaka stavka prepovedana!

Toda deputacija se po »prijaznih« izjavah generalnega ravnatelja ni pustila ugnati v kozji rog, peljala se je nazaj v revir in je tamkaj svojim tovarišem o rezultatu svojega potovanja poročala. Na to so vsi rudarji soglasno sklenili, solidarno stavkati toliko časa, dokler tudi obema njihovima odpuščenima tovarišema ne bo dovoljeno istotako dalje delati.

Tako je prišlo, da sedaj v obeh okrožjih vsi rudarji stavkajo. Jame so prazne in nihče se ne javi, da bi šel na delo.

Navzlic temu, da se stavkujoči rudarji združujejo popolnoma mirno, je orožništvo obe okrožji zasedlo. Prišel je tudi okrajni sodnik in je po njegovem prihodu orožništvo takoj stopilo v »akcijo«. V spremstvu nekega obratnega mojstra se je stražmojster peljal v stanovanje kurjača, kateremu za zapovedal(!), da se mora takoj povrniti na delo. Kurjač se je sicer pustil užugati in je šel na delo, toda rudarji, ki jih je stražmojster istotako hotel prisiliti na delo, so neustrašeno izjavili, da na delo ne pojdejo popreje, dokler uprava njihovo zahtevo ne izpolni.

Oderuška družba ima vsled stavke velikansko škodo, katera se z vsakim dnevom še povečava, posebno še, ker je premogovnik zelo zanemarjen. Sedaj pa v eni jami razsaja ogenj, neko drugo jamo pa, v kateri so morali delavci skoraj do pasu delati v vodi, je voda sedaj popolnoma zaplavila.

Med rudarji vlada velikansko navdušenje in zaupanje v zmago pravične stvari.

Vsa pogajanja, ki jih je do sedaj vodil okrajni sodnik, ki sam tudi na rudarje pritiska, so se ob solidarni odločnosti rudarjev do sedaj še vsa razbila.

Tudi mi slovenski rudarji želimo našim ogrskim tovarišem v boju z bečarskimi pijavkami poštene zmage. Živeli naši ogrski tovariši!

Rusija.

Leta 1912. se je po vsem svetu raznesel pretresujoči glas o tiranstvu, pod katerim ječe rudarji zlatih rudnikov v Leni, nad katerimi pijani kozaški priganjači lenske družbe vihte svoje knute, družba sama pa bič lakote. Kruto tiranstvo je takrat rudarje pognalo v obupni odpor, katerega je lenska družba, ki je posestnica rudnikov za zlato rudo v Lenu s pomočjo svojih pijanih, oboroženih bestij udušila v potokih krvi. Šlo se je za bedne delavce, za kojih zadeve se nikjer ne mudi. Le tako si je mogoče tolmačiti, da je ruski trgovinski minister sedaj šele, ko je od lenskikh grozovitosti potekel čas že skoraj dveh let smatral za umestno odgovorjati na tozadevno interpelacijo v državnem zboru (v Dumi). Odgovor, ki ga je rečeni minister na to interpelacijo dne 26. marca t. l. dal, je tako značilen, da ga je vredno vsaj na kratko omeniti.

Dejal je, da vlada priznava, da so delovni pogoji težki in življenske razmere, v katerih rudarji rudnikov za zlato rudo v Lenu žive in so glavni vzrok nezadovoljnosti, ki povzroča nemire, zelo neugodne. Mnogo tedanjih nedostatkov se je odpravilo.

V celotnem ravnateljstvu kakor tudi upravi lenske družbe se je izvršila sprememba osebja. Delavska stanovanja so se zboljšala. Nova uprava interese rudarjev sedaj »baje« varuje. In tudi glede veljavnosti zakona v delavskem zavarovanju pravi, da določbe tega zakona sedaj veljajo tudi za ozemlje lenske družbe.

segel zvestobo in da ne postane krivoprisežnik tudi za ceno svojega življenja, sta mu divja lovca zvezala roke in noge ter ga spustila najprve samo nekoliko nizdol v prepad v bobneče in peneče se valove. Parkrat sta ga morilca potem zopet potegnili navzgor, da vprašata, ali je voljan sedaj priseči. Ko jim pa naposled Boštjan sploh ni več odgovarjal, sta spustila vrv in trenotek kasneje je smrt končala trpljenje junaškega lovca.

Tako je smrtnoranjeni drvar posvetil šele po dolgi vrsti let v zagonetni umor, pri čemur tudi ni zamolčal, da jima je Boštjan prorokoval nenaravno smrt. To prerokovanje se je tudi obistnilo, ker se je njegov tovariš pogreznil v razpoko ledenika, on sam pa se je tudi sedaj ponesrečil, dasiravno se ni nikdar več dotaknil puške od onega strašnega dogodka ter si je služil svoj kruh s poštenim drvarskim delom.

Štiri človeške žrtve je torej požrl po ustnem sporočilu hudičev mlin, vzroka dovolj, da so se ljudje bali in ogibali groznega brezdna.

Po strašni smrti lovca Boštjana ni skozi desetletja nihče več hotel prevzeti službo lovca v planinah, kar je imelo za posledico, da so lovski tatovi izstrelili tudi zadnjega divjega kozla v teh planinah.

Glede vprašanja, če je krivce tedanjih grozovitosti poklicalo na odgovor, je minister izjavil, da je postopanje lenske družbe sicer res bilo vse graje vredno toda po veljavnem kazenskem zakonu ne kaznivo! Vlada je baje lenski družbi opetovano svetovala (!), naj delavske plače primerno poviša, a družba je to odklonila; kaznovati pa se jo zaradi tega ne more. In dasi se lensko družbo sodnijskim potom na odgovor poklicati ne more, je vendar pod pritiskom splošne nezadovoljnosti bila primorana vse ravnateljstveno osebje spremeniti.

Puhle fraze ministreve pa niso zadostovale njegovemu pomočniku, vstal je in je po rudarjih še prav nesramno udrihal tako, da so ga trije socialdemokratski govorniki morali prav odločno zavriniti.

Srečna »sveta« Rusija, kajti ti uživaš pred celim svetom to prednost, da se na tvojih tleh sme ljudi kar pobijati kakor žival. Čudno na vse zadnje ni, kajti komur je znano, da na Ruskem vsi »činovniki« od ta najmanjšega do ta najvišjega kradejo kakor srake in se le s podkupovanjem pri njih kaj doseže, ta ne bo pričakoval, da bodo tatovi kapitalističnim ruskim banditom skrivili kakega lasu na glavi.

Iz rudarskih zadrug.

Zapisnik.

konference II. skupine rudarske zadruge c. kr. rudniškega urada v Celju in za rjavi premogovnik v Zagorju ob Savi, ki se je vršila dne 15. sušca 1914 ob 10. uri dopoldne v Delavskem domu v Trbovljah.

Načelnik II. skupine pozdravi navzoče, prebere listo delegatov ter konstatira, da je zborovanje sklepčno. Nadalje predstavi zastopnika rudniške oblasti gospoda nadkomisarja Seefeldnerja in imenuje za zapisnikarja Franc Mastnaka in kot tolmača gospoda Siterja. Predno je konferenca prešla na dnevni red, spominjal se je načelnik umrlega združnega predsednika ravnatelja Jelleka in so se delegatje v znak sožalja dvignili raz sedežev.

Dnevni red konferenci je bil sledeči:

1. Odobritev računskega zaključka za leto 1913;
2. Sklepanje o članskih prispevkih za leto 1914;
3. odobritev proračuna za leto 1914;
4. izredne podpore;
5. slučajnosti.

Računski zaključek za leto 1913. prečita načelnik in ga konferenca odobri. Nato poroča član predstojništva Franc Mastnak, da so se računi pregledali, potrdili s posameznimi postavkami v blagajnični knjigi primerjali, blagajna škontrirala in vse v najlepšem redu našlo. Na njegov predlog konferenca gospodu tajniku rudarske zadruge podeli soglasno odvezo.

Načelnik sproži razpravo glede članskih prispevkov za leto 1914. Delegat Zalesnik iz Velenj predlaga, naj tudi v bodoče ostane pri 72 vinarjih. Predlogu se pridružujejo delegatje iz Trbovelj in Zagorja, a tudi delegatje drugih krajev izražajo željo, naj bi pri 72 vinarjih enostavno ostalo, obenem pa tudi povdarjajo, da so preveliki stroški ovira in pa vzrok, da je treba podpore krajšati. Sploh pa prispevkov ni mogoče povišati, ker so sedanji odtegljaji vobče itak že previsoki. Ostane pri 72 vinarjih. Načelnik prečita proračun za leto 1914., ki se glasi:

Izdatki:

Stroški za občekoristne zavode in naprave, katere je skupina osnovala ali jih še osnovati mora:

1. Subvencija obrtno nadaljevalni šoli v Zagorju 300 K.
2. Subvencija rudarsko nadaljevalni šoli v Trbovljah 300 K.
3. Subvencija otroškemu vrtcu in dekliški šoli v Trbovljah 500 K.

V drugem združnem namenu ležeči stroški:

- | | |
|--|-----------|
| 1. Nagrada načelniku II. skupine | K 200.— |
| 2. Odškodnine po § 126. zadr. pravil | K 1538.98 |
| 3. Podpore | K 1912.— |
| 4. Stroški zapisnika | K 50.— |
| 5. Objava zapisnikov — »Rudar« | K 200.— |
| 6. Stroški državne konference | K 560.— |
| 7. Morebitni sedaj še nedoločljivi stroški | K 500.— |
| Skupaj | K 6060.98 |

Po prečitaniu zapisnika se o vsaki točki proračuna razpravlja in glasuje posebej. Subvencija obrtno nadaljevalni šoli v Zagorju se na predlog večih delegatov črta, ker se na tej šoli ne vrše nobeni rudarski tečaji. Spremene pa se tudi še nekatere druge postavke in se končni poračun določi takole:

Proračun za leto 1914:

Izdatki:

1. Subvencija rudarski nadaljevalni šoli v Trbovljah	K 300.—
2. Subvencija otroškemu vrtcu in dekljiški šoli v Trbovljah	K 500.—
3. Nagrada načelniku II. skupine	K 200.—
4. Odškodnine po § 126. zadr. pravil	K 1700.—
5. Podpore	K 1660.—
6. Stroški zapisnika	K 50.—
7. Objava zapisnikov — »Rudar«	K 200.—
8. Stroški državne konference	K 560.—
9. Morebitni sedaj še nedoločljivi stroški	K 500.—
Skupaj	K 5670.—

Podpore se na posamezne kraje razdele kakor sledi: Trbovlje 58 prosilcev 677 K; Velenje 18 prosilcev 111 K; Zagorje 55 prosilcev 371 K; Ojstro 11 prosilcev 113 K; Konjice 7 prosilcev 70 K; Štore 3 prosilci 45 K in Hrastnik 29 prosilcev 273 K. Število vseh prosilcev, med katere se razdeli znesek 1660 K je 181. Glede podpore opozarja načelnik, da se bodo z denarjem vred na posamezne načelnike krajevnih delavskih odborov razposlale liste z imeni onih, ki jim je dovoljeni znesek kot podpora izplačati. Načelniki krajevnih delavskih odborov naj dotičnikom podpora izplačajo, liste pa naj zopet nemudoma vrnejo združnemu tajniku.

Postavka glede strokov. zapisnika ostane neizpremenjena; ravnotako postavka glede strokovnega lista »Rudar«. Z ozirom na morebitno letošnje državno rudarsko konferenco predlaga delgat Kamplet Ivan iz Hrastnika, naj se v danem slučaju pošlje na to konferenco tri delegate. Predlog je bil odklonjen. Delegat Zalesnik iz Velenja navzoče opozarja na dejstvo, da obstojajo rudarske zadruge že skozi 14 let, konstatira pa, da je korist rudarskih združenj za rudarje zelo ničeva, kajti navzlic pravilom in določilom § 65 teh pravil se delegate šikanira in celo meče na cesto. Pritožuje se v tem smislu še več delegatov, poudarjajo zlasti, da podjetniki delegatom vedno predbacivajo, da delavci vedno hujskajo (!?)

Konferenca izraža prošnjo do rudniškega urada, naj bi zadevo glede službenega reda v najkrajšem času uredil tako, kakor je na zadnjem posvetovanju v Celju sklenjeno bilo.

Delegatje iz Trbovelj se pritožujejo glede neznosnih razmer na Doberni, kjer se z ljudmi posebno pa s strojniki postopa tako, da ni moč obstajati. Vsak čas se tamkaj pripeti kaka nesreča, kazni dežujejo kar po 20 K itd. Tudi sili se jih delati po 12 ur, čeravno se jih plača samo za 10urno delo. Končno neki delegat iz Trbovelj predlaga skleniti prošnjo v tem zmislu, da se na Doberni odpuščeni delavci sprejmejo nazaj v delo, a tudi rudniški urad naj bi vse potrebno ukrenil, da se pride velikim nedostatom na Doberni v okom.

Ker se za besedo nihče več ne oglasi, zaključijo načelnik zborovanje.

Trbovlje, dne 15. sušca 1914.
Franc Mastnak, l. r. zapisnikar.
Florjan Majdič, načelnik II. skupine.

Dopisi.

Leše. V demagogiji skrito nasilstvo, to je ono sredstvo, s katerim hočejo tukajšnji mogočniki vsako gibanje rudarskega delavstva za doseg višjih plač potlačiti. Da bi ohranili posvečeni dobiček gospodov grofov, jim je vsako tudi najbolj zanikrno sredstvo dobrodošlo. Delavec naj z družino vred od lakote krepa in zdravo silo, ki počiva v ljudstvu, naj vrag vzame, samo, da se napeti denarni žakelj »plemenitih« grofov ne zgubanči. V tem zmislu neka-ko je ravnatelj Steinebach malenkostne zahteve rudarjev odklonil in to svojo odklonitev utemeljeval z izgovorom, da premogovnik nič ne nese! Gospod ravnatelj očitno smatra »svoje« delavce za zelo neumne, kajti drugače ne bi jim na tako indirektn način skušal dopovedovati, da pušča gospod grof delati v jamah le v zabavo in veselje delavcev!

Obratni vodja Stanek je zopet poklical dva rudarja v pisarno, da jim zopet »predloži« v upogled dohodke in izdatke premogovnika, po katerih je za pretečeno obratno leto preostalo za blagajno gospodov grofov »le« borih 47 K in 91 vin! S takimi neumnimi bajkami hočejo gospodje delavce potolažiti in pa prepričati, da je stradanje rudarjev prav za prav potrebno. Vsekakor so gospodje mnenja, da so rudarji gluhi in slepi in da jim zaraditega ni znano, da so v pretečenem letu cene premoga znatno poskočile ter istotako produkcija znatno poskočila. Sicer pa vemo, da je tarnanje gospodov glede deficita stara navada in očitni švindeli, s katerim se stradajoče delavstvo po cela leta že straši. Ker pa delavci čenčam o deficitu ne verjamejo in ker pa uprava premogovnik, ki »nič ne nese« tudi noče zapreti, so gospodje, ki delavce v korist denarne mošnje gospodov grofov raje stradati vidijo, prišli na imenitno misel,

šli so namreč in so delavcem odjedli prostore za shode. Tako torej, delavcem naj se vzame prilika za shode, da se ne bodo mogli o svojem žalostnem stanju pogovarjati in stvar bo po mnenju gospodov rešena! Sami sebi si gospodje uradniki te pravice seveda ne pustijo krajšati, to velja le za rudarje, katerim želodci krulijo. Kako gospodje proti delavcem v tem oziru postopajo, kaže sledeči slučaj: Ko se je v gostilni žene nekega predelavca pred kratkim vršil shod rudarjev, so gospodje takoj drugi dan dotičnemu predelavcu odpovedali službo! Na tak način so plemeniti gospodje mislili, bodo mezdno gibanje delavcev najlažje zadušili, pozabili pa so, da s takimi zlobnostmi lačnih rudarjev ne bodo nasitili. Uspeh, katerega so hoteli doseči, bo ravno nasproten, kajti zdaj so rudarji šele jasno sprevideli, da se vežejo vsi hudiči proti njim, kadar si hočejo pridobiti potrebnega, večjega koščka kruha, ne da bi življenske pogoje gospodov grofov v najmanjšem ogroževali.

Rudniški oblasti pa kličemo, naj se vendar enkrat zdrami ter ojunaci in vendar enkrat jame tukajšnjega premogovnika nekoliko prekontrolira, da se bo vsaj najhujše nedostateke enkrat odpravilo. A tudi zdravstvena oblast bi si stekla veliko zaslugo, če bi hotela enkrat nekoliko pregledati rudniška stanovanja; dosti bi imela opravka, če bi glede teh hlevov hotela potrebno ukreniti. Družine rudarjev bi ji za tak posel bile gotovo zelo hvaležne.

Bleiberg. Že enkrat smo bili prisiljeni pečati se z osebo rudniškega predstojnika Maks Flora in sicer zaraditega, ker je ta gospod vse drugo, kakor pa predpostavljeno, katerega dolžnost bi bila postopati proti svojim podrejenim delavcem v vsakem oziru nepristransko. Kot agenta za zavarovanje za življenje, smo ga že označili in ker se mož peča z vsemogočimi stvarmi, bi kot krono svojemu »blagodejnemu« delovanju rad še ustanovil kako žolto, namreč nemškonacionalno rudarsko društvo, a stvar noče iti tako gladko, kakor si jo je gospod Flor predstavljal: zdrava pamet rudarjev mu je ta račun namreč temeljito prekrizala. Rudarji v Bleibergu namreč natančno vedo, kar bi v danem slučaju od take društvene cvetke, ki bi zrastle na nemškonacionalnem gnojišču imeli za pričakovati. Tudi naši tovariši rudarji nemške narodnosti vsak dan čutijo, kakor jih ravno pripadniki njihove narodnosti — nemški obratni uradniki in nemško obratno vodstvo do krvi izkoriščajo. A tudi nemški Flor pri tem čednem poslu prav pridno pomaga, tudi on — Nemec — je eden izmed tistih rabeljnov nemških rudarjev. Za to mu za ustanovitev »nemške zveze rudarjev« želimo mnogo sreče, ker vemo, da tudi nemških rudarjev ne bo vjel na svoje umazane limanice. Mogoče, da gospoda Flora tudi pri tem najnovejšem njegovem početju sreča ne bo zapustila in da bo za svoje nemškonacionalno gnojišče pridobil vsaj nekaj petoliznikov v obliki kakih priganjaških duš. Poštenih nemških rudarjev ne bo pridobil. Ker pa nemškonacionalni prenapeti petelini pri takih prilikah po navadi niso dosti izbirčni in agiterajo za svoje oslarije tudi med delavci, ki so pripadniki kake druge narodnosti, samo da se ponašajo s številom, izražamo upanje, da se med slovenskimi rudarji ne bo našla nobena taka šlapa, ki bi svojim krvnikom šla na led.

Društvene vesti.

Trbovlje. Podružnica Unije rudarjev avstrijskih v Trbovljah, ima v nedeljo dne 5. aprila ob 3. uri popoldne svoj redni letošnji občni zbor, ki se vrši v dvorani »Delavskega doma« s sledečim dnevnim redom: 1. Društveno poročilo; 2. Volitev podružničnega odbora; 3. Raznoterosti. Vse člane nujno vabimo, da se zborovanja v polnem številu udeležijo. Pristop imajo tudi nečlani, ker bo shod javen. — Podružnično vodstvo.

Idrija. Sodruga opozarjamo na diskuzije, ki se vrše vsako soboto zvečer v društvenih prostorih s priporočilom, da se jih v obilnem številu udeležujejo.

Razne vesti.

Združenje industrijev v gosposki zbornici. Na predsednika trgovinske in obrtniške

zbornice dunajske gospoda Pavel pl. Schoelera se je dne 5. marca t. l. vršil dobro obiskani sestanek onih industrijev, ki so člani avstrijske gosposke zbornice. Sklenilo se je na tem sestanku osnovati združenje vseh članov industrijev gosposke zbornice, ne oziraje se na politično prepričanje, narodnost in vero. Naloga nove organizacije bo varovati interese industrije in pa trgovine.

Poročila osnovanju nove podjetniške bojne organizacije so prinesli vsi meščanski časopisi tudi klerikalni »Slovenec«. Vsi gredo torej solidarni proti delavstvu.

Najvažnejša naloga vsake gospodinje je, da pri nakupovanju blaga pazi na njegovo kakovost in na njegovo ceno. Tako blago je gotovo Kolinska kavna primes, ki se po svoji izvrstni kakovosti tako odlikuje, da si je zaslužila ime najboljšega kavnega dodatka. Njena važna lastnost je med dr. tudi ta, da kava, kateri smo je prideljali, porabi mnogo manj sladkorja, ki je — kakor znano — prav draga reč. Zato zahtevajte pri trgovcu ali pa v konsumu — kjer že kupujete — izrecno samo Kolinsko kavno primes!

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Velenje. Kaj pa vendar delate? — Trbovlje. Računski zaključek prinesemo prihodnjič. — A. U. Naznani nam, če velja natisnjeni proračun tudi za leto 1914. Poročila o zborovanju delgatov bratovske skladnice in pa o občnem zboru skupine Unije rudarjev avstrijskih pričakujemo. — Labinj. P. B. Stvar, o kateri smo se bili ob priliki konference v Ljubljani pogovarjali, je v redu, pripravili vse potrebno in nam poročaj. — Idrija. T. F. Odgovori kmalu na dopis. P. Ti si nam ob priliki konference v Ljubljani nekaj obljubil, pošlji, da objavimo. — Kočevje. Ob priliki konference ste se lahko prepričali, da je vse skupaj ena figa, če nimate močne in trdne strokovne organizacije, zatorej na delo. — Zabukovca. Pridobivajte novih članov, da boste jemali več »Rudarja«. — »Proletarec«, Amerika. Pošiljajte nam list na pravi naslov.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

== zalogi lastne tovarne ==

PETER KOZINA & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20, (Cojzova hiša).



(Varstvena znamka.)

Cene za moške	K 14.—	17.—	20.—
„ ženske	„ 12.—	15.—	18.—
„ dečke št. 36-39	„ 10.—	12.—	
„ otroke št. 22-25	26-28	29-31	32-35
	K 5.—	6.—	7.— 8.—

Garantirana kakovost. Cenejše vrste od K 150 naprej Dobe se tudi v prodajalnah konsumnega društva v Idriji in v Hrastniku. Zahtevajte le čevlje z znamko »Peko«.

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.



Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.